

Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Beden Algısı İle Akran İlişkileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

İlker ALTUN*
Mustafa KALE**
Soner ÇAKMAK***

Öz: Bu araştırmanın temel amacı, okul öncesi dönem çocuklarının beden algısı ile akran ilişkileri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu amaçla, mevcut araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemi, 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Mersin ilinde Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı özel ve devlet anaokullarında eğitim gören 4-6 yaş aralığında 152 çocuktan oluşmaktadır. Bu çalışmada, veriler Kişisel Bilgi Formu, Beden Algısı Ölçeği ve Okul Öncesinde Akran İlişkileri Ölçeği Öğretmen Formu kullanılarak toplanmıştır. Toplanan veriler, SPSS 25 paket programı aracılığıyla analiz edilmiş olup, Bağımsız Örneklemeler T Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), korelasyon, basit ve çoklu regresyon analizleri uygulanmıştır.

Araştırma sonucunda, çocukların anne-baba eğitim durumu ve vücut kitle indeksleri (VKİ) ile akran ilişkileri boyutları arasında anlamlı farklılaşma tespit edilmiş olup beden algısı boyutlarında ise yalnızca VKİ arasında anlamlı farklılaşma saptanmıştır. Akran ilişkileri alt boyutlarıyla beden algısı arasında ise beden memnuniyeti boyutunda anlamlı ilişkiye ulaşılmıştır. Akran ilişkilerinin Zorba Çocuk ve Mağdur çocuk alt boyutlarında negatif, Arkadaşlık ve Etkileşim alt boyutunda pozitif bir ilişki elde edilmiştir. Araştırma sonuçları göz önüne alındığında, okul öncesi dönemden itibaren çocukların beden algıları ile ilgili memnuniyetin ev ve okul bağlamında desteklenmesi, onların sosyal, duygusal gelişimlerini olumlu etkileyecektir.

Anahtar Kelimeler: okul öncesi, beden algısı, akran ilişkileri.

Examining The Relationship Between Body Image and Peer Relationships in Preschool Children

Abstract: The aim of this study is to examine the relationship between body image and peer relationships among preschool children. For this purpose, the relational survey model, one of the quantitative research methods, was used in the present study. The sample consists of 152 children aged 4 to 6 who were enrolled in private and public preschools affiliated with the Ministry of National Education in Mersin during the 2023-2024 academic year. In this study, data were collected using the Personal Information Form, the Body image Scale, and the Peer Relationships Scale for Preschool Teachers Form. The collected data were analyzed using the SPSS 25 software package, with Independent Samples T-Test, One-Way ANOVA, correlation, and simple and multiple regression analyses applied.

The results of the study revealed significant differences between the educational status of the parents and the children's body mass index (BMI) in terms of peer relationship dimensions, with significant differences observed only for BMI in terms of body image dimensions. A significant relationship was found between body satisfaction and peer relationship sub-dimensions. Negative relationships were identified in the Bully Child and Victim Child sub-dimensions, while positive relationships were observed in the Friendship and Interaction sub-dimension. Considering the research results, supporting children's satisfaction with their body image in the context of home and school starting from the pre-school period will positively affect their social and emotional development.

Keywords: preschool, body image, peer relationships.

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Çağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin-Türkiye, ORCID: 0009-0005-7811-028X, e-posta: pskilkeraltun@gmail.com

** Sorumlu Yazar: Doç. Dr., Çağ Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, Mersin-Türkiye, ORCID: 0000-0002-1764-2224, e-posta: mustafakale@gmail.com

***Doç. Dr., Çukurova Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Adana-Türkiye, ORCID: 0000-0003-4212-7096, e-posta: drsoncak@hotmail.com

Giriş

Beden algısı, bireyin kendi fiziksel görünümüne ilişkin algı, düşünce ve duygularını içeren çok boyutlu ve dinamik bir kavramdır (Grogan, 2021). Çocukluk döneminde beden algısının temelleri atılmakta ve özellikle okul öncesi dönem, bu kavramın şekillenmesinde kritik bir rol oynamaktadır (Tatlow-Golden & Guerin, 2020). Çocuklar, yaklaşık iki yaşından itibaren bedenlerini aynada inceleyerek ve fotoğraflarına bakarak beden farkındalığı kazanmaya başlarlar (Zieber et al., 2014). Bu erken dönem farkındalıkları, ilerleyen yıllarda beden algısının olumlu ya da olumsuz yönde şekillenmesinin temelini oluşturmaktadır (Kail, 2012).

Okul öncesi dönem, çocukların beden algısı ve sosyal ilişkiler açısından kritik bir gelişim evresidir. Bu dönemde çocuklar, bedenlerini tanıma ve değerlendirme süreçlerinde, aile, akranlar ve medya gibi çevresel faktörlerin etkisi altında kalmaktadır (Coyne et al., 2021). Özellikle medya aracılığıyla sunulan beden imgeleri, çocukların kendi bedenlerini algılamalarını ve değerlendirmelerini şekillendirmede önemli bir rol oynar (Slater & Tiggemann, 2016). Televizyon programları, dijital oyunlar, sosyal medya içerikleri ve reklamlar, çocuklara belirli beden standartlarını ve güzellik anlayışını dolaylı olarak öğretir (Tremblay & Lovsin, 2017). Bu süreç, Bandura'nın sosyal öğrenme kuramı bağlamında değerlendirildiğinde, çocukların gözlem yoluyla çevrelerinde gördükleri beden imgelerini içselleştirerek kendi beden algılarını oluşturdıkları söylenebilir (Bandura, 1986). Akran ilişkileri de bu sürecin bir parçası olarak, çocukların bedenlerini diğer çocuklarla kıyaslamasına ve akran geri bildirimlerine dayalı bir beden algısı geliştirmesine neden olabilir (Tatangelo et al., 2016). Çocukların bu sosyal öğrenme süreci, sadece fiziksel görünüm algısını değil, aynı zamanda özgüven, beden memnuniyeti ve sosyal kabul görme gibi psikososyal boyutları da etkilemektedir (Harrist & Bradley, 2020). Bu nedenle, beden algısının şekillenmesinde medya ve çevresel faktörlerin sosyal öğrenme sürecindeki yeri, okul öncesi dönem araştırmalarında giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Çocukların bedenlerine yönelik olumlu ya da olumsuz algıları, beden memnuniyeti ya da memnuniyetsizliğiyle doğrudan ilişkilidir. Bu algının oluşumunda yalnızca bireysel faktörler değil, aile, akranlar, medya ve sosyokültürel çevre gibi çevresel faktörler de belirleyici olmaktadır (Harrist & Bradley, 2021). Özellikle son yıllarda, çocukların erken yaşlardan itibaren dijital medya ile yoğun bir şekilde karşılaşmaları, onların ideal beden ölçülerini daha küçük yaşlarda öğrenmelerine yol açmaktadır (Slater et al., 2022). Çocuklar, medyada sıkça karşılaştıkları idealize edilmiş beden imgelerine uyum sağlama baskısını düşündüğümüzden çok daha erken hissedebilmektedirler (Tiggemann & Slater, 2020).

Okul öncesi dönemde beden algısını etkileyen önemli faktörlerden biri de akran ilişkileridir. Okul öncesi eğitime katılımla birlikte çocuklar, akranlarıyla yeni sosyal ilişkiler kurarak, sosyal karşılaştırmalar yapmaya ve kendilerini bu ilişkilerde konumlandırmaya başlamaktadır (Gümüş vd., 2022). Bu süreçte çocuklar hem kendi bedenlerini hem de akranlarının bedenlerini değerlendirerek, beden algılarını yeniden şekillendirebilirler (Tatlow-Golden & Guerin, 2020). Akran gruplarında kabul edilme ya da reddedilme, çocukların beden algısı ve özgüvenleri üzerinde belirleyici olabilmektedir (Webb et al., 2020). Beden algısı, Schilder (1950) tarafından "kişinin zihnindeki kendi bedensel imgesi" olarak tanımlanmıştır. Günümüzde ise bu kavram, bireyin fiziksel görünümüne yönelik bilişsel, duygusal ve davranışsal tepkilerini kapsayan bütüncül bir yapı olarak ele alınmaktadır (Grogan, 2021). Kale ve diğerleri (2021) beden algısının, çocuğun hem kendi bedeni hem de akranlarının bedenine yönelik geliştirdiği algılarla şekillenen bir kavram olduğuna dikkat çekmektedir. Bu süreçte bireyin kendisine yönelik içsel değerlendirmeleri kadar, akranlar ve sosyal çevreden aldığı geri bildirimler de beden algısını doğrudan etkilemektedir (Rodgers et al., 2022). Beden algısı, erken çocukluk döneminde şekillenmeye başlamakla birlikte, özellikle okul öncesi dönemde akran etkileşimleriyle daha karmaşık bir hal almaktadır (Tatlow-Golden & Guerin, 2020).

Çocuklar, akranlarının dış görünüşleriyle ilgili yorumlarını dikkate almakta ve kendi bedenlerini bu geri bildirimlere göre değerlendirmektedir (Pace et al., 2021). Bu süreç, akran zorbalığı ve bedene yönelik alay edilme gibi olumsuz deneyimlerle birleştiğinde, beden memnuniyetsizliği ve düşük özsaygı riskini artırabilmektedir (López-Sánchez et al., 2022). Öte yandan, akranlarından olumlu geri bildirim alan ve sosyal kabul gören çocukların, beden algıları da daha olumlu yönde gelişmekte ve bu durum sosyal uyumlarını desteklemektedir (Eray vd., 2022). Çocukların akran gruplarına dahil olma ve grup içinde yer edinme süreçlerinde fiziksel görünüm, özellikle okul öncesi dönemde önemli bir sosyal kriter olarak öne çıkmaktadır (Gümüş vd., 2022). Bu yaş grubundaki çocuklar, bir akranlarının kıyafetini, saç modelini ya da genel görünümünü beğendikleri için o çocukla daha çok oyun oynayabilir ve bu tür yüzeysel değerlendirmeler akran seçimlerinde belirleyici olabilmektedir (Metin-Aslan ve Tuğrul, 2013). Beden algısı, bireyin yalnızca fiziksel görünümünü değil, aynı zamanda kendilik algısını, sosyal ilişkilerini ve genel yaşam kalitesini de etkilemektedir (Tatlow-Golden & Guerin, 2020). Bu nedenle, beden algısının çocukluk döneminde nasıl şekillendiğini ve akran ilişkileriyle nasıl etkileştiğini anlamak, erken müdahale programlarının geliştirilmesi açısından kritik önemdedir (Talu, 2020). Ancak, Türkiye'de beden algısı ile ilgili çalışmaların büyük çoğunluğunun ergenlik dönemi üzerinde yoğunlaştığı, okul öncesi döneme yönelik araştırmaların ise oldukça sınırlı olduğu dikkat çekmektedir (Gümüş vd., 2022).

Bu araştırma, okul öncesi dönem çocuklarının beden algısı ile akran ilişkileri arasındaki ilişkinin demografik değişkenler açısından incelenmesini amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda araştırma hipotezleri aşağıdaki gibidir;

- Okul öncesi çocukların beden algısı demografik özelliklere (yaş, cinsiyet, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu vb.) göre farklılık göstermekte midir?
- Okul öncesi çocukların akran ilişkileri demografik özelliklere (yaş, cinsiyet, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu vb.) göre farklılık göstermekte midir?
- Okul öncesi çocukların beden algısı ile akran ilişkileri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Okul öncesi çocukların beden algısı akran ilişkilerini yordamakta mıdır?

Yöntem

Araştırma Modeli

Okul öncesi dönemde beden algısı ve akran ilişkisi arasındaki ilişkiyi inceleyen bu çalışma ilişkisel tarama modeline dayalı nicel bir araştırmadır. İlişkisel tarama araştırmalarında geniş kitlelerden alınan cevaplar toplanarak örneklemdeki dağılımı üzerinden çıkarımlar yapılmaktadır (Fraenkel & Wallen, 2006). Tarama çalışmaları sosyal bilimlerde geniş kitlelerle yapılan çalışmalarda sıklıkla kullanılmaktadır (Can, 2019). Olabildiğince geniş bir örneklemde verilerin toplanması ve bu verileri araştırmacıya sunması bakımından tarama araştırmaları önemli bir avantaja sahiptir (Oral ve Çoban, 2020). Değişkenler arasındaki ilişkinin ortaya konulması bakımından bu çalışma, ilişkisel tarama tipinde bir araştırmadır. İlişkisel tarama modellerinden ise korelasyonel tarama niteliği taşımaktadır. Korelasyonel tarama tipindeki araştırmalar, kullanılan değişkenlerin birlikte değişip değişmediği, birlikte bir değişme varsa bunun nasıl bir ilişkide olduğunu incelemek için sosyal bilimlerde sıklıkla kullanılmaktadır (Cohen et al., 2002).

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini, okul öncesi eğitime devam eden 4,5,6 yaşlarındaki çocuklar oluşturmaktadır. Örneklemine ise Mersin ilinde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı özel ve devlet anaokullarına devam eden 4- 6 yaş aralığındaki 152 kız ve erkek çocuk oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklem büyüklüğünü belirlemek amacıyla çalışma öncesinde güç analizi gerçekleştirilmiştir. Bu analizde, ortalama etki büyüklüğü ($r = 0.3$), %5 hata payı ($\alpha = 0.05$) ve %85 istatistiksel güç ($1-\beta = 0.85$) dikkate alınmıştır. Yapılan hesaplamalar sonucunda araştırma için gerekli minimum örneklem sayısı 77 olarak belirlenmiştir. Araştırmaya gönüllük esasına dayalı olarak toplam 152 çocuk ve öğretmenlerinden elde edilen veriler analiz edilmiştir.

Tablo 1.

Çocuklara İlişkin Demografik Bilgiler

Cinsiyet	Kişi	Yüzde
Erkek	71	46,7
Kız	81	53,3
Yaş		
4 yaş	41	27,0
5 yaş	82	53,9
6 yaş	29	19,1
Vücut Kitle İndeksi		
Zayıf	20	13,2
Normal	98	64,5
Fazla Kilolu	30	19,7
1. Derecede Obez	4	2,6
Anne Eğitim Durumu		
İlkokul	28	18,4
Ortaokul	16	10,5
Lise	33	21,7
Ön lisans	5	3,3
Lisans	70	46,1
Baba Eğitim Durumu		

Cinsiyet	Kişi	Yüzde
İlkokul	22	14,5
Ortaokul	18	11,8
Lise	36	23,7
Ön lisans	2	1,3
Lisans	74	48,7
Toplam	152	100

Araştırmaya, okul öncesi çağında 71 erkek, 81 kız çocuk dahil edilmiştir. Çocukların yaş aralığı 4 ile 6 arasında değişmekle beraber %53,9'u 5 yaşındadır.

Kullanılan Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veriler; Kişisel Bilgi Formu, Resimli Beden Algısı Ölçeği (Collins, 1991) ve Okul Öncesinde Akran İlişkileri Ölçeği Öğretmen Formu (Kanmaz ve Şahin, 2022) kullanılarak toplanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Katılımcı çocukların demografik bilgilerini (yaş, cinsiyet, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu ve VKİ) almak için kullanılan ve öğretmenler tarafından doldurulan kişisel bilgi formudur.

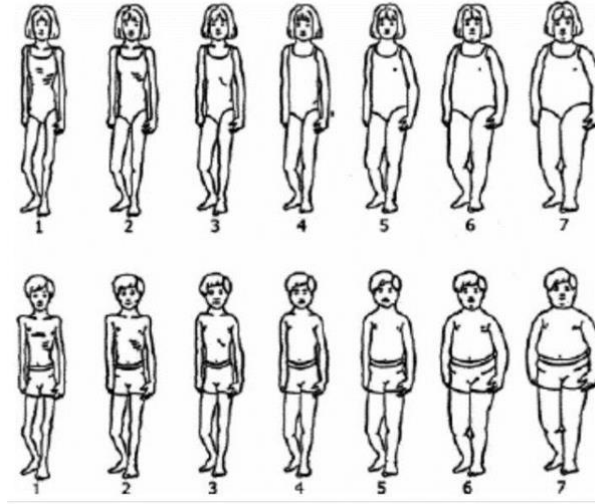
Resimli Beden Algısı Ölçeği

Resimli beden algısı ölçeği, 1991 yılında Collins tarafından geliştirilmiştir. Beden algısı ölçeği 4-6 yaş grubundaki çocuklarla yapılan görüşmelerde kullanılan, çizilmiş temsili resimlerden oluşmaktadır. Ölçekte 7 farklı resim sırasıyla: Erkekler için VKİ (vücut kitle indeksi) aralığını 14.0–14.6 (1), 14.7–15.5 (2), 15.6–16.5 (3), 16.6–18.5 (4), 18.6–24.9 (5), 25.0–28.4 (6), 28.5–29.0 (7), kızlar için 13.0–13.5 (1), 13.6–14.9 (2), 15.0–16.6 (3), 16.7–17.7 (4), 17.8–19.4 (5), 19.5–24.6 (6), 24.7–28.5 (7) aralığını temsil etmektedir. Çocuk bedeni çizimlerinde 1'den 7'ye kadar derecelendirme bulunmaktadır. Kullanılan ölçekte, 1. resim çok zayıf, 2. ve 3. resim zayıf, 4. resim normal, 5. ve 6. resim fazla kilolu, 7. resim ise obez olarak tasvir edilmiştir. Ölçek kapsamında, çocukların kendilerini hangi figürle özdeşleştirdikleri ve hangi figür olmak istedikleri sorulmuş; bu iki şekil arasındaki farklar, çocukların algıladıkları beden şekilleri ile olmak istedikleri ideal beden şekilleri arasındaki uyumsuzluk veya örtüşme temeli üzerinden analiz edilmiştir (Cash et al., 2004). Ölçeğin tutarlılık ölçümü aynı çocuk grubuna test-tekrar test yöntemiyle belirlenmekte olup, ölçeğin resimli figürlerden oluşması farklı kültürlerde çocuklarda kullanılmasına olanak tanımaktadır (Collins, 1991; Neves, 2017; Truby & Paxton, 2002).

Araştırmaya dahil edilen çocukların beden algısı, Resimli Beden Algısı Ölçeğine verdikleri yanıtlar doğrultusunda belirlenmiştir. Mevcut araştırmada, resimli beden algısı ölçeği, araştırmacılar tarafından örneklemden seçilen 50 çocuğa uygulanmış, 5 gün sonra aynı çocuk grubuna test-tekrar test uygulanarak güvenirlik katsayılarını hesaplanmıştır. Yapılan test-tekrar-test sonucunda, çocukların beden algı figür tercihlerinin büyük oranda sabit kaldığı ve çocukların tercihlerinin tutarlılık puanlarının 0,90'e kadar yükseldiğini göstermiştir. Benzer şekilde, Kale ve diğerleri (2024), okul öncesi dönemde çocukların beden algısı ve beden memnuniyetini inceledikleri 268 oğlan ve 271 kız toplam 539 çocukla gerçekleştirdikleri araştırmada test-tekrar test pilot çalışmalar yapılmış, ölçümler üç gün arayla tekrarlanmış ve tutarlılık puanları 0,92 olarak elde edilmiştir.

Şekil 1

Resimli Beden Algısı Ölçeği (Collins, 1991).

Okul Öncesinde Akran İlişkileri Ölçeği

Kanmaz ve Tezel Şahin (2022) tarafından geliştirilen Okul öncesi akran ilişkileri ölçeği, ebeveyn formu ve öğretmen formu şeklinde iki adet formdan oluşmaktadır. Mevcut çalışmada, okul öncesi dönem çocukların okuldaki akran ilişkileri ele alındığından yalnızca okul öncesinde akran ilişkileri ölçeği öğretmen formu kullanılmıştır. Ölçeğin geliştirilme sürecinde, formların geçerliliği için AFA (Açımlayıcı faktör analizi) ve DFA (Doğrulamalı faktör analizi) ile ikinci düzey faktör analizi yapılmıştır. Akran ilişkileri ölçeği öğretmen formu, 37 maddelik bir form olarak beşli likert tipte geliştirilmiştir. Yanıt seçenekleri “hiçbir zaman”, “çok az”, “ara sıra”, “çoğu zaman” ve “her zaman” olarak sıralanmaktadır. Ölçek maddelerine, “Yetişkin desteği olmadan akranlarıyla iletişim başlatabilir”; “Akranlarını sevdiğini gösterir”; “Arkadaşlıklarını okul dışında da sürdürür” örnek gösterilebilir. Kanmaz ve Tezel Şahin (2022), yaptıkları çalışmada güvenirlik katsayısı olan Cronbach Alfa katsayısını Zorba Çocuk alt boyutunda 0,98; Sosyal Etkileşim alt boyutunda 0,97; Mağdur Çocuk alt boyutunda 0,97 olarak hesaplanmıştır. Tablo 2’de ise mevcut çalışmadan elde edilen Cronbach Alfa katsayıları verilmiştir.

Tablo 2.
Ölçme Aracı Güvenirliği

Ölçek Adı	Madde Sayısı	Cronbach Alfa Değeri
Zorba Çocuk	17	0,958
Arkadaşlık ve Etkileşim (Sosyal Etkileşim)	16	0,941
Mağdur Çocuk	4	0,754

Tablo 2’ye göre Cronbach Alfa katsayısı Zorba Çocuk boyutunda 0,95; Arkadaşlık ve Etkileşim boyutunda 0,94; Mağdur Çocuk boyutunda 0,75 olarak bulunmuştur. Bir ölçeğin güvenilir olarak kabul edilmesinde alfa değeri 0,60 ve üstü olması gerekmektedir. Buna göre okul öncesinde akran ilişkileri öğretmen formunun boyutlarının güvenilir olduğu söylenebilir (Seçer, 2015).

İşlem

Araştırma öncesinde Çağ Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunun 06.05.2024 tarihli ve E-81570533-044-2400003674 sayılı kararı ile etik onay alınmıştır. Veri toplama işlemi öncesinde, Mersin İl Millî Eğitim Müdürlüğü’nden araştırma izin onayları alınmış olup, veriler Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı özel ve devlet anaokullarından ve anasınıflarından toplanmıştır. Veriler araştırmacı tarafından ailelerden onam alındıktan sonra yüz yüze toplanmıştır. Araştırmaya katılan çocuklarla ön görüşmeler yapıp verilerin nasıl toplanacağı, çocukların yaşlarına uygun bir şekilde her bir çocuğa açıklanmıştır. Araştırma kapsamında çocuklardan veri toplama esnasında çocukların sorulara daha sağlıklı bir şekilde yanıt vermesi için ortamın uygunluğu araştırmacılar tarafından sağlanmıştır. Çocukların fiziksel etkenlerden etkilenmelerini en aza indirmek için boylarına göre masa ve sandalye, uygun oda sıcaklığı sağlanmıştır. Çocukların dikkatini dağıtacak herhangi bir unsur ya da materyallerin olmadığı bir ortamda veriler toplanmıştır.

Veri Analizi

Verilerin analizi ise SPSS 25 paket programı aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Verilerin normallik analizine göre normal dağılım gösterdiği saptanmış olup parametrik testlerin yapılmasına karar verilmiştir. Normallik testi sonucunda verilerin literatürde kabul görmüş çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerleri aralığında olduğu saptanmıştır. Çalışmada tanımlayıcı değişkenler ile bağımlı değişkenlerin arasında anlamlı fark olup olmadığını tespit etmek amacıyla Tek Faktörlü Varyans Analizi (ANOVA) ve İlişkisiz Örneklem T-Testi yapılmıştır. Değişkenlerin birbirini yordayıp yordamadığını saptamak amacıyla Basit Doğrusal Regresyon ve Çoklu Doğrusal Regresyon analizleri yapılmış olup değişkenler arasındaki ilişkinin ne düzeyde ve ne şekilde olduğu da Basit Doğrusal Korelasyon analizi ile ortaya konulmuştur. Tablo 1’de Okul Öncesi Akran İlişkileri Öğretmen Formu ölçeği boyutlarının çarpıklık ve basıklık değerleri gösterilmektedir.

Tablo 3.

Okul Öncesi Akran İlişkileri Öğretmen Formu Ölçeği Boyutlarının Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

	Zorba Çocuk	Arkadaşlık ve Etkileşim (Sosyal Etkileşim)	Mağdur Çocuk
Çarpıklık	1,090	-,505	-,681
Basıklık	1,018	-,616	-,469

Okul Öncesi Akran İlişkileri Öğretmen Formu ölçeği boyutları olan Zorba Çocuk (Skewness: 1,090 / Kurtosis: 1,018), Arkadaşlık ve Etkileşim (Sosyal Etkileşim) (Skewness: -,505/ Kurtosis: -,616) ve Mağdur Çocuk (Skewness: -,681/ Kurtosis: -,469) boyutlarında da yine kabul edilebilir sınırlar içerisindedir. Değerlerin -1,5 ile +1,5 aralığında olması verilerin normal dağıldığını göstermektedir (Tabachnick & Fidell, 2013). Okul Öncesinde Beden Algısı Ölçeğinde ise çarpıklık (skewness) değeri (-0,120) ve basıklık (kurtosis) değeri (-0,448) Tabachnick & Fidell’e (2013) göre normal dağılım aralığındadır. Bu doğrultuda verilerin normal dağılım gösterdiği kabul edilerek parametrik testler uygulanmıştır. Parametrik testlerden İlişkisiz Örneklem T-Testi ve Tek Faktörlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Ayrıca basit doğrusal korelasyon, basit doğrusal regresyon ve çoklu doğrusal regresyon da uygulanan diğer testlerdir.

Bulgular

Bu araştırma, okul öncesi dönem çocuklarının, akran ilişkileri ve beden algısı arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amaçlanmış olup, bu amaç doğrultusunda yapılan korelasyon analizi sonuçları Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4.

Okul Öncesinde Akran İlişkileri ve Okul Öncesinde Beden Algısı Ölçeği Arasında Korelasyon Analizi

	1	2	3	4	5	6
Arkadaşlık ve Etkileşim (2)	-,562**	1				
Mağdur Çocuk (3)	,521**	-,398**	1			
Mevcut Beden Algısı (4)	,095	,097	-,008	1		
Arzu Edilen Beden Algısı (5)	,070	,061	,002	,807**	1	
Beden Memnuniyeti (6)	-,251**	,263**	-,391**	-,017	-,038	1

*p < .05 **p < .01

Okul Öncesinde Akran İlişkileri ve Okul Öncesi Beden Algısı Arasında bir ilişkinin olup olmadığını belirlemek için yapılan Pearson korelasyon analizi sonucunda; Beden memnuniyetiyle Zorba Çocuk ($r = -,251$) düşük düzeyde negatif yönlü, Arkadaşlık ve Etkileşim (Sosyal Etkileşim) ($r = ,263$) düşük düzeyde pozitif yönlü ve Mağdur Çocuk ($r = -,391$) orta düzeyde negatif yönlü anlamlı ilişki saptanmıştır. Tablo 5’te tanımlayıcı değişkenlerle ölçeklerin anlamlı fark oluşturup oluşturmadığına yönelik analiz sonuçları verilmiştir. Çocukların akran ilişkileri ölçeği öğretmen formu puanlarının yaşa bağlı anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Yapılan ANOVA sonucuna göre katılımcıların yaşlarıyla akran ilişkileri ölçeği öğretmen formu puanları arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p > 0,05$).

Ölçeklerin cinsiyete bağlı olarak anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Bağımsız Örneklem T Testi uygulanmıştır. Yapılan T-Testi sonucuna göre katılımcıların cinsiyetleriyle değişkenler arasında herhangi bir anlamlı fark bulunamamıştır ($p > 0,05$).

Diğer yandan çocukların annelerinin eğitim düzeyine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Yapılan ANOVA sonucuna göre çocukların akran ilişkileri ölçeği öğretmen formu puanlarıyla annelerinin eğitim düzeyi arasında zorba çocuk, arkadaşlık ve etkileşim (sosyal etkileşim) ve mağdur çocuk boyutlarında anlamlı fark saptanmıştır ($p<0,05$). Zorba Çocuk boyutunda annesi ilkököl mezunu olan çocuklar daha yüksek puan, Sosyal Etkileşim boyutunda annesi Lisans mezunu olan çocuklar, Mağdur Çocuk boyutunda ise yine annesi ilkököl mezunu olan çocuklar daha yüksek puan almışlardır.

Babalarının eğitim düzeyine göre ise anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Yapılan ANOVA sonucuna göre çocukların akran ilişkileri ölçeği öğretmen formu puanlarıyla babalarının eğitim düzeyi arasında zorba çocuk, arkadaşlık ve etkileşim (sosyal etkileşim) ve mağdur çocuk boyutlarında anlamlı fark saptanmıştır ($p<0,05$). Zorba Çocuk boyutunda babası ilkököl mezunu olan çocuklar daha yüksek puan, Sosyal Etkileşim boyutunda babası Lisans mezunu, Mağdur Çocuk boyutunda ise babası ilkököl mezunu olan çocuklar daha yüksek puan almışlardır.

Çocukların akran ilişkileri ölçeği öğretmen formu puanlarının çocukların vücut kitle indeksine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Yapılan ANOVA sonucuna göre çocukların akran ilişkileri ölçeği öğretmen formu puanlarıyla vücut kitle indeksleri arasında anlamlı fark saptanmamıştır ($p>0,05$). Okul öncesinde beden algısı ölçeği puanları ve beden memnuniyetiyle Vücut kitle indeksleri arasında tüm değişkenlerde ise anlamlı fark saptanmıştır ($p<0,05$). VKİ'si 1. Derecede obez olanlar mevcut beden algısında ve arzu edilen beden algısında, beden memnuniyetinde ise VKİ'si normal olanlar daha yüksek puan almışlardır.

Tablo 5.*Okul Öncesinde Akran İlişkileri Ölçeği ve Resimli Beden Algısı Ölçeğinin Tanımlayıcı Özelliklere Göre Karşılaştırılması*

Tanımlayıcı Değişken		Zorba Çocuk			Arkadaşlık ve Etkileşim (Sosyal Etkileşim)		Mağdur Çocuk		Mevcut Beden Algısı		Arzu Edilen Beden Algısı		Beden Memnuniyeti	
		N	Ort.	Anl.	Ort.	Anl.	Ort.	Anl.	Ort.	Anl.	Ort.	Anl.	Ort.	Anl.
Cinsiyet	Erkek	71	1,8766	t=1,435	3,8327	t=-,391	1,6831	t=-1,049	3,7887	t=-,578	3,8028	t=-,725	1,6479	t=-,731
	Kız	81	1,7030	p=,153	3,8837	p=,697	1,8025	p=,296	3,9259	p=,564	3,9383	p=,469	1,7037	p=,466
Yaş	4 yaş	41	1,6930		3,8049		1,6585		3,8537		3,7805		1,6829	
	5 yaş	82	1,8121	F=,424	3,8277	F=,808	1,8293	F=1,216	3,9024	F=,104	3,9756	F=,703	1,6585	F=,211
	6 yaş	29	1,8337	p=,655	4,0280	p=,448	1,6379	p=,299	3,7586	p=,901	3,7241	p=,497	1,7241	p=,810
	Toplam	152	1,7841		3,8598		1,7467		3,8618		3,8750		1,6776	
Anne Eğitim Durumu	İlkokul	28	2,2416		3,0469		2,2143		3,8571		3,9643		1,5714	
	Ortaokul	16	1,8419		3,5781		1,7188		3,3750		3,8125		1,5000	
	Lise	33	1,7059	F=3,843	3,9678	F=14,895	1,5530	F=4,260	4,0909	F=,648	4,1212	F=,666	1,7576	F=1,430
	Ön lisans	5	1,4471	p=,005	4,1750	p=,000	1,6500	p=,003	3,8000	p=,629	3,8000	p=,616	1,6000	p=,227
	Lisans	70	1,6487		4,1759		1,6643		3,8714		3,7429		1,7286	
	Toplam	152	1,7841		3,8598		1,7467		3,8618		3,8750		1,6776	
Baba Eğitim Durumu	İlkokul	22	2,3128		3,0511		2,2841		4,0455		4,1818		1,5909	
	Ortaokul	18	2,2353		3,2500		1,9444		3,3889		3,6667		1,5000	
	Lise	36	1,5980	F=6,928	4,0226	F=15,986	1,5000	F=5,453	4,0556	F=895	4,1389	F=1,633	1,7778	F=1,512
	Ön lisans	2	1,4706	p=,000	4,4063	p=,000	1,7500	p=,000	3,0000	p=,468	3,0000	p=,169	2,0000	p=,202
	Lisans	74	1,6161		4,1546		1,6588		3,8514		3,7297		1,6892	
	Toplam	152	1,7841		3,8598		1,7467		3,8618		3,8750		1,6776	
Vücut İndeksi	Zayıf	20	1,6941		3,6750		1,7625		1,4000		2,3000		1,5000	
	Normal	98	1,7161		3,8865		1,6684		3,7449		3,8673		1,7959	
	Fazla Kilolu	30	2,0824	F=2,041	3,8917	F=,408	1,9083	F=2,006	5,5333	F=134,526	4,7667	F=33,996	1,4667	F=6,890
	1.Derece Obez	4	1,6618	p=,111	3,8906	p=,747	2,3750	p=,116	6,5000	p=,000	5,2500	p=,000	1,2500	p=,000
	Toplam	152	1,7841		3,8598		1,7467		3,8618		3,8750		1,6776	

Tablo 6'da Beden algısı boyutlarının Zorba Çocuk boyutunu ne şekilde ve ne düzeyde yordadığını ortaya koymak amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda bağımlı değişken olan Zorba Çocuk ve beden algısı boyutları arasında anlamlı bir yordama bulunmuştur ($p=0,011<0,05$). Standartlaştırılmış katsayılara göre (Beta) akran ilişkilerini yordayan değişkenlerin önem sıralaması Mevcut Beden Algısı (0,121), Arzu Edilen Beden Algısı (-0,037) ve Beden Memnuniyeti (-0,390) şeklindedir. Fakat bu değişkenlerden Beden Memnuniyeti ($p=0,002$) Zorba Çocuk boyutunu anlamlı bir şekilde yordamaktadır. Standartlaştırılmış katsayılara göre anlamlı yordayıcı Zorba Çocuk üzerinde olumsuz bir yordamaya sahiptir. Tüm bunlarla beraber değişkenler, Zorba Çocuk Boyutunda meydana gelen değişimin %5'ini açıklamaktadır.

Anlamlı yordayıcının Zorba Çocuk ile arasındaki korelasyona bakıldığında (ikili r katsayısı) Beden Memnuniyeti ($r= -0,251$) şeklindedir. İkili (r) katsayılarına göre anlamlı yordayıcı ile Zorba Çocuk arasında düşük düzeyde negatif bir ilişki söz konusudur.

Tablo 6.

Beden Algısının Zorba Çocuk, Arkadaşlık ve Etkileşim (Sosyal Etkileşim) ve Mağdur Çocuk Boyutlarını Yordama Durumu

Değişkenler	Zorba Çocuk	Arkadaşlık ve Etkileşim	Mağdur Çocuk
Sabit	2,309	2,925	2,773
Mevcut Beden Algısı	,062	,07	-,006
İstenilen Beden Algısı	-,024	-,022	-,002
Beden Memnuniyeti	-,399	,448	-,593
R	,268	,282	,392
R ²	,072	,080	,153
ΔR^2	,053	,061	,136
F	3,821	4,273	8,941
S	,011	,006	,000

Beden algısı boyutlarının Arkadaşlık ve Etkileşim (Sosyal Etkileşim) boyutunu ne şekilde ve ne düzeyde yordadığını ortaya koymak amacıyla Çoklu Doğrusal Regresyon analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda bağımlı değişken olan Arkadaşlık ve Etkileşim (Sosyal Etkileşim) ve beden algısı boyutlarında anlamlı yordama bulunmuştur ($p=0,006<0,05$). Standartlaştırılmış katsayılara göre (Beta) akran ilişkilerini yordayan değişkenlerin önem sıralaması Beden Memnuniyeti (0,264), Mevcut Beden Algısı (0,128) ve Arzu Edilen Beden Algısı (-0,032) şeklindedir. Fakat bu değişkenlerden Beden Memnuniyeti ($p=0,001$) Arkadaşlık ve Etkileşim (Sosyal Etkileşim) boyutunu anlamlı bir şekilde yordamaktadır. Standartlaştırılmış katsayılara göre anlamlı yordayıcı Arkadaşlık ve Etkileşim (Sosyal Etkileşim) üzerinde olumlu bir yordamaya sahiptir. Tüm bunlarla beraber değişkenler, Arkadaşlık ve Etkileşim (Sosyal Etkileşim) Boyutunda meydana gelen değişimin yaklaşık %7'sini açıklamaktadır.

Anlamlı yordayıcının Arkadaşlık ve Etkileşim (Sosyal Etkileşim) ile arasındaki korelasyona bakıldığında (ikili r katsayısı) Beden Memnuniyeti ($r= 0,263$) şeklindedir. İkili (r) katsayılarına göre anlamlı yordayıcı ile Arkadaşlık ve Etkileşim (Sosyal Etkileşim) arasında pozitif düşük düzeyde ilişki söz konusudur.

Beden algısı boyutlarının Mağdur Çocuk boyutunu ne şekilde ve ne düzeyde yordadığını ortaya koymak amacıyla Çoklu Doğrusal Regresyon analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda bağımlı değişken Mağdur Çocuk ve beden algısı boyutları arasında anlamlı bir yordama bulunmuştur ($p=0,000<0,05$). Standartlaştırılmış katsayılara göre (Beta) Mağdur Çocuk boyutunu yordayan değişkenlerin önem sıralaması Arzu Edilen Beden Algısı (-0,004), Mevcut Beden Algısı (-0,012) ve Beden Memnuniyeti (-0,392) şeklindedir. Fakat bu değişkenlerden Beden Memnuniyeti ($p=0,000$) Mağdur Çocuk boyutunu anlamlı bir şekilde yordamaktadır. Standartlaştırılmış katsayılara göre anlamlı yordayıcı Mağdur Çocuk üzerinde olumsuz bir yordamaya sahiptir. Tüm bunlarla beraber değişkenler, Mağdur Çocuk Boyutunda meydana gelen değişimin yaklaşık %14'ünü açıklamaktadır.

Anlamlı yordayıcının Mağdur Çocuk ile arasındaki korelasyona bakıldığında (ikili r katsayısı) Beden Memnuniyeti ($r= -0,391$) şeklindedir. İkili (r) katsayılarına göre anlamlı yordayıcı ile Mağdur Çocuk arasında orta düzeyde negatif bir ilişki

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Çağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin-Türkiye, ORCID: 0009-0005-7811-028X, e-posta: pskilkeraltun@gmail.com

** Sorumlu Yazar: Doç. Dr., Çağ Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, Mersin-Türkiye, ORCID: 0000-0002-1764-2224, e-posta: mustafakale@gmail.com

***Doç. Dr., Çukurova Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Adana-Türkiye, ORCID: 0000-0003-4212-7096, e-posta: drsoncak@hotmail.com

söz konusudur. Yordayıcıların tek başlarına diğer yordayıcı değişkenlerin etkisi kontrol edildiğinde yordanan değişkenle korelasyonlarını ise kısmi (r) katsayısı belirtmektedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Çalışmada, çocukların yaş ve cinsiyetinin akran ilişkileri ve beden algısı üzerinde anlamlı bir fark yaratmadığı görülmüştür. Yaş değişkenine bakıldığında, çocukların yaşı ilerledikçe akran ilişkilerinin geliştiği yönünde bir fark saptanmamış olup, bu bulgu bazı araştırmalarla örtüşmektedir. Örneğin, Boivin & Hymel (1997), çocukların sosyal yeteneklerinin yaşa bağlı olarak geliştiğini belirtmişlerdir, ancak okul öncesi dönemde yaşı, sosyal ilişkilerde anlamlı bir fark yaratmadığını savunmuşlardır. Diğer yandan, Fabes & Martin (2001) ise daha büyük yaşlardaki çocukların, daha gelişmiş sosyal becerilere sahip olduklarını ve bu becerilerin akran ilişkilerinde belirleyici olduğunu öne sürmüştür. Mevcut çalışmada yaşı anlamlı bir fark yaratmaması, okul öncesi dönemin sosyal gelişimde kritik bir aşama olması ve bu yaş grubundaki çocukların sosyal becerilerinin henüz büyük farklılıklar göstermemesi ile açıklanabilir.

Mevcut çalışmada, cinsiyetin hem akran ilişkileri hem de beden algısı üzerindeki etkisinin anlamlı düzeyde farklılık göstermemesi, literatürde yer alan bazı çalışmalarla benzerlik taşımaktadır. Örneğin, Shapka & Keating (2005) tarafından yürütülen araştırmada da okul öncesi dönemde cinsiyetin akran ilişkileri üzerindeki etkisinin belirgin olmadığı bulunmuştur. Bu durum, erken çocukluk döneminde cinsiyet rollerinin henüz katı bir şekilde içselleştirilmemesiyle ilişkili olabilir (Martin & Ruble, 2010). Ancak diğer araştırmalar, cinsiyetin akran etkileşimlerindeki dinamikleri etkileyebileceğini de ortaya koymaktadır. Zarbatany ve arkadaşları (2000), erkek çocukların akranlarıyla daha rekabetçi ilişkiler kurma eğiliminde olduklarını, kız çocukların ise daha işbirlikçi ve destekleyici ilişkilere yöneldiklerini belirtmiştir. Bu durum, sosyal öğrenme kuramı açısından değerlendirildiğinde, erkek ve kız çocukların aileden, akranlardan ve medyadan öğrendikleri cinsiyete dayalı sosyal beklentilere bağlı olarak farklı sosyal stratejiler geliştirmesiyle açıklanabilir (Bandura, 1986; Leaper, 2021). Beden algısı açısından, cinsiyetler arasında erken çocukluk döneminde dahi bazı farkların ortaya çıkabileceğini göstermektedir. Kale ve arkadaşları (2024) tarafından yapılan çalışmada, erkek çocukların daha kaslı ve geniş bir bedene sahip olma arzusu taşıırken, kız çocuklarının daha ince ve narin bir bedene yönelik ideal geliştirdikleri bulunmuştur. Benzer şekilde, Tatangelo & McCabe (2016), medya temsillerinin ve oyuncak endüstrisinin sunduğu cinsiyete özgü beden normlarının, çocukların beden algısını şekillendirmede etkili olduğunu vurgulamaktadır. Ancak mevcut çalışmada bu tür cinsiyet farklılıklarının gözlemlenmemesi, çalışmanın yapıldığı kültürel bağlamda cinsiyet rollerine yönelik beklentilerin daha esnek olmasından, çocukların henüz toplumsal cinsiyet normlarını tam olarak içselleştirmemiş olmasından veya aile ve okul ortamının beden algısını cinsiyetten bağımsız bir şekilde desteklemesinden kaynaklanabilir (Özdemir ve Yalçın, 2023; Tremblay & Lovsin, 2017). Dolayısıyla, bu bulgu, beden algısı ve akran ilişkilerinin gelişiminde cinsiyetin etkisinin bağlamsal faktörlerle şekillendiğini ve erken çocukluk dönemindeki bu etkilerin zamanla güçlenebileceğini göstermektedir.

Bulgulara göre ebeveynlerin özellikle annelerin eğitim düzeyinin, çocukların akran ilişkileri üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu saptanmıştır. Bu bağlamda, annesinin eğitim düzeyi düşük olan çocukların akran ilişkileri ölçeğinde daha düşük puan aldığı, annesi daha yüksek eğitim düzeyine sahip olan çocukların ise daha yüksek puanlar aldığı görülmüştür. Seçer (2015) de benzer şekilde, annenin eğitim düzeyinin çocukların sosyal ilişkilerindeki rolünün belirleyici olduğunu belirtmiştir. Bu durum, eğitilmiş annelerin çocuklarına daha fazla sosyal ve duygusal destek sağlama, çocuklarına sağlıklı sosyal ilişkiler kurma becerilerini kazandırma konusunda daha etkin olabileceği ile açıklanabilir. Eğitim düzeyi yüksek olan anneler, genellikle çocuk yetiştirme konusunda daha fazla bilgiye sahip olduklarından, çocuklarının sosyal gelişimlerine yönelik destekleyici bir rol oynama konusunda daha donanımlıdır. Bu anneler, çocuklarının sosyal becerilerini desteklemek için çeşitli stratejiler kullanırlar ve daha bilinçli bir ebeveynlik tarzı sergilerler. Örneğin, Bornstein' in (2002) araştırmasında, eğitilmiş annelerin çocuklarına daha fazla kitap okuduğu, oyun yoluyla sosyal etkileşim becerilerini geliştirdikleri ve sosyal olaylar karşısında çocuklarını bilinçlendirdikleri saptanmıştır. Bu tür aktiviteler, çocukların sosyal çevrelerinde daha etkin ve başarılı olmalarına yardımcı olur. Eğitilmiş anneler ayrıca çocuklarına empati, iş birliği ve paylaşma gibi sosyal becerileri kazandırmak için daha bilinçli stratejiler kullanır.

Eğitilmiş anneler, sosyal gelişimi destekleyen eğitimsel materyallere ve etkinliklere daha fazla erişim sağlarlar. Desforjes & Abouchaar (2003), eğitim düzeyi yüksek olan annelerin, çocuklarının eğitim dışı aktivitelerine ve sosyal deneyimlerine daha fazla yatırım yaptığını belirtmektedir. Bu anneler, çocuklarını müze gezileri, sanat etkinlikleri ve sosyal becerileri geliştiren grup oyunlarına yönlendirirler. Bu tür etkinlikler, çocukların farklı sosyal ortamlarla tanışmalarını ve bu ortamlarda kendilerini nasıl ifade edeceklerini öğrenmelerini sağlar. Eğitim düzeyi düşük olan ailelerde ise bu tür fırsatlar daha sınırlı olabilmektedir.

Babasının eğitim düzeyinin de akran ilişkileri üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu görülmüştür. Babasının eğitim düzeyi lise ve üzeri olan çocukların, ilköğretim düzeyinde eğitime sahip babaların çocuklarına kıyasla daha iyi akran ilişkilerine sahip olduğu saptanmıştır. Bu sonuç, Kağıtçıbaşı ve diğerlerinin (2000) ebeveynlerin eğitim düzeyinin çocuk yetiştirme

biçimleri üzerindeki etkilerine dair bulgularıyla paralellik göstermektedir. Ebeveyn eğitim düzeyinin artmasıyla birlikte, ebeveynlerin çocuklarına sundukları sosyal, duygusal ve maddi desteğin artması, çocukların sosyal becerilerine olumlu yönde yansımaktadır.

Çalışmanın en dikkat çekici bulgularından biri, çocukların vücut kitle indeksinin (VKİ) akran ilişkileri ve beden algısı üzerindeki etkisidir. Yapılan analizler, zayıf ve normal VKİ'ye sahip çocukların daha olumlu akran ilişkilerine sahip olduğunu göstermiştir. Bu bulgu, literatür ile örtüşmektedir. Örneğin, Davison & Birch (2001), fazla kilolu çocukların sosyal dışlanma ve akran zorbalığına maruz kalma riskinin daha yüksek olduğunu bulmuşlardır. Mevcut çalışmada da bu durum, fazla kilolu çocukların bedenlerinden memnun olmamaları ve bu memnuniyetsizliklerinin sosyal ilişkilerine yansması ile açıklanabilir. Mevcut araştırmada, beden algısına yönelik analizlerde de benzer sonuçlar elde edilmiştir. Zayıf ve normal VKİ'ye sahip çocukların mevcut beden algılarından daha memnun oldukları, fazla kilolu ve obez çocukların ise bedenlerinden memnun olmadıkları tespit edilmiştir. Grabe & Hyde (2006), çocukların beden algılarının, sosyal etkileşimler ve medya etkisiyle şekillendiğini, özellikle fazla kilolu çocukların bu etkileşimler sonucunda olumsuz bir beden algısına sahip olduklarını belirtmişlerdir. Mevcut çalışmada da benzer şekilde, fazla kilolu ve obez çocukların arzu edilen beden algısı alt boyutunda daha zayıf bir bedene sahip olma isteği ön plana çıkmıştır.

Beden memnuniyeti ile zorba çocuk, arkadaşlık ve etkileşim, mağdur çocuk boyutları arasındaki ilişkiler de dikkat çekicidir. Beden memnuniyeti düşük olan çocukların zorba çocuk ve mağdur çocuk boyutlarında daha yüksek puan aldıkları, arkadaşlık ve etkileşim boyutunda ise daha düşük puan aldıkları saptanmıştır. Tiggemann (2005) de beden memnuniyeti düşük olan çocukların akran zorbalığına daha yatkın olduğunu ve sosyal ilişkilerinde zorluklar yaşadıklarını bulmuştur. Mevcut çalışmada da beden memnuniyeti düşük olan çocukların ya zorba davranışlar sergilediği ya da mağdur oldukları görülmüştür. Bu, bedensel memnuniyetsizliğin çocukların sosyal ilişkilerini olumsuz etkilediğini ve bu çocukların sosyal çevrelerinde zorlandıklarını göstermektedir. Araştırma bulguları, beden memnuniyeti düşük olan okul öncesi çocukların akran ilişkilerinde hem zorba hem de mağdur rollerinde daha yüksek puan aldığını göstermektedir. Bu bulgu, beden memnuniyetinin erken çocukluk dönemindeki sosyal dinamiklerle nasıl etkileşime girdiğini ortaya koyması açısından dikkat çekicidir. Literatür, bedenine yönelik olumsuz algıya sahip çocukların, bu memnuniyetsizlik duygusunu akran ilişkilerine yansıttığını ve olumsuz beden algısının, çocukları sosyal dışlanmaya karşı daha savunmasız hale getirdiğini ortaya koymaktadır (Tatangelo et al., 2017). Beden memnuniyetsizliği, düşük benlik saygısı ve yetersizlik algısı ile ilişkilendirilmekte ve bu durum çocukların akranlarına karşı daha saldırgan veya çekingen davranışlarına neden olabilmektedir (Harrist & Bradley, 2020). Özellikle bedenine yönelik kaygıları olan çocuklar, fiziksel görünüş üzerinden yapılan akran yorumlarına daha duyarlı hale gelmekte ve bu da onları hem mağdur hem de zaman zaman zorba davranışlar sergileyen karma roller üstlenmeye itebilmektedir (Rodgers & Chabrol, 2020). Uluslararası çalışmalar da bu durumu desteklemektedir. Örneğin, Avustralya'da yapılan bir araştırmada, beden memnuniyetsizliği yüksek olan okul öncesi çocukların, akranlarından olumsuz yorum alma riskinin arttığı ve bu çocukların sosyal kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur (Slater & Tiggemann, 2016). Benzer şekilde, Hollanda'da yapılan bir çalışmada, bedeniyle barışık olmayan çocukların sosyal izolasyon yaşama ve akran zorbalığına maruz kalma oranlarının anlamlı derecede yüksek olduğu gösterilmiştir (Jansen et al., 2021). Türkiye'de yapılan araştırmalar da, beden algısı olumsuz olan çocukların akranları tarafından daha az tercih edildiğini ve bu çocukların sosyal uyum becerilerinde zorlandığını ortaya koymuştur (Özdemir ve Yalçın, 2023). Bu sonuçlar, erken dönemde beden memnuniyetinin sadece bireysel bir algı meselesi değil, aynı zamanda sosyal öğrenme, akran etkileşimi ve toplumsal normların da etkili olduğu çok boyutlu bir süreç olduğunu göstermektedir.

Regresyon analizleri sonucunda, akran ilişkilerinin beden algısını anlamlı bir şekilde yordadığı bulunmuştur ($p=0,022<0,05$). Akran ilişkileri, beden algısında meydana gelen değişimin %4'ünü açıklamaktadır. Bu bulgu, akran etkileşimlerinin çocukların kendilerine dair algılarında önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Shroff & Thompson (2006), sosyal etkileşimlerin ve akran ilişkilerinin beden algısının gelişiminde kritik bir rol oynadığını ve çocukların sosyal çevrelerinden aldıkları geri bildirimlerin beden algılarını şekillendirdiğini belirtmiştir. Mevcut çalışmada da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Çocukların akranlarıyla kurdukları olumlu ilişkiler, onların beden algılarını olumlu yönde etkilemektedir.

Bununla birlikte, arzu edilen beden algısı ve beden memnuniyetinin akran ilişkilerini doğrudan yordamadığı görülmüştür. Bu sonuç, literatürdeki bazı araştırmalarla çelişmektedir. Örneğin, Smolak (2004), çocukların beden memnuniyetinin sosyal ilişkiler üzerinde belirleyici olduğunu ve bedensel memnuniyeti düşük olan çocukların sosyal ilişkilerde daha fazla zorluk yaşadığını belirtmiştir. Ancak mevcut çalışmada beden memnuniyetinin doğrudan bir yordama yapmadığı görülmektedir. Bu durum, çocukların beden algılarının henüz gelişimsel olarak erken bir dönemde olmaları ve sosyal ilişkilerin üzerinde daha belirleyici olamamasından kaynaklanıyor olabilir.

Bu çalışma, okul öncesi dönemde çocukların akran ilişkileri ile beden algıları arasındaki ilişkileri kapsamlı bir şekilde inceleyerek önemli bulgular ortaya koymuştur. Çalışmanın sonuçları, özellikle ebeveynlerin eğitim düzeyinin ve çocukların vücut kitle indeksinin (VKİ) beden algısı ve akran ilişkileri üzerinde belirleyici olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, cinsiyet ve yaş gibi değişkenlerin anlamlı bir fark yaratmadığı, ancak bu bulguların literatürde farklı sonuçlar doğurabildiği

görülmüştür. Akran ilişkilerinin beden algısını anlamlı bir şekilde yordadığı ancak beden memnuniyetinin akran ilişkileri üzerindeki etkisinin doğrudan olmadığı bulgusu, ilerleyen araştırmalar için önemli bir tartışma alanı sunmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada, 4-6 yaş aralığındaki çocukların beden algıları ve akran ilişkileri, bu faktörlerin bazı demografik değişkenlerle ilişkisi incelenmiştir. 152 çocuktan oluşan örneklemde (71 erkek, 81 kız) çocukların mevcut ve arzulan beden algıları ile beden memnuniyetleri değerlendirilmiş ve bu değişkenlerin yaş, cinsiyet, ebeveyn eğitim düzeyi ve vücut kitle indeksi (VKİ) gibi demografik etkenlerle ilişkileri analiz edilmiştir.

Beden Algısı ve Demografik Değişkenler

Araştırma, çocukların mevcut beden algısının genellikle zayıf ve normal aralıkta olduğunu ortaya koymuştur. VKİ'si düşük olan çocukların, beden algısı ölçeğinden daha yüksek puan alarak bedenlerinden daha memnun oldukları saptanmıştır. Bu çocukların arzulan beden algılarının ise mevcut durumlarından farklı olduğu ve daha fazla kilolu ya da daha farklı beden yapısına sahip olmayı istedikleri gözlenmiştir. Bu durum, erken yaşlardaki çocukların bile belirli ideal beden algılarına maruz kaldıklarını ve bu algıların çocukların kendilerini değerlendirme biçimlerini etkilediğini düşündürmektedir. Çocukların beden memnuniyeti, Zorba Çocuk boyutunda negatif, Arkadaşlık ve Etkileşim boyutunda pozitif, Mağdur Çocuk boyutunda ise negatif ilişki göstermiştir. Bu bulgular, beden memnuniyetinin çocukların sosyal ilişkilerini önemli ölçüde etkileyebileceğini göstermektedir.

Akran İlişkileri ve Demografik Değişkenler

Akran ilişkileri üzerinde yapılan analizler, yaş ve cinsiyet faktörlerinin akran ilişkileri puanları üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığını göstermiştir. Bununla birlikte, ebeveynlerin eğitim düzeylerinin akran ilişkileri üzerinde belirgin etkileri olduğu bulunmuştur. Özellikle annelerin eğitim düzeyi, Zorba Çocuk, Sosyal Etkileşim ve Mağdur Çocuk boyutlarında anlamlı farklılaşmalara yol açmıştır. Scheffe post-hoc test sonuçları, annesi yüksek eğitilmiş olan çocukların, zorbalığa ve sosyal dışlanmaya daha az eğilimli olduklarını ve sosyal etkileşimde daha başarılı olduklarını göstermiştir. Benzer şekilde, babaların eğitim durumu da çocukların sosyal ilişkilerini etkilemiştir; özellikle babası yüksek eğitilmiş olan çocuklar, zorbalık ve mağduriyet gibi sorunları daha az yaşama eğilimindedir. Bu durum, ebeveynlerin eğitim seviyelerinin, çocukların sosyal becerilerini ve akran ilişkilerini anlamlı biçimde etkilediğini göstermektedir.

Beden Algısı ve Akran İlişkileri Arasındaki İlişki

Mevcut araştırmada beden memnuniyeti ve akran ilişkileri arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Beden memnuniyeti düşük olan çocukların Zorba Çocuk puanları daha yüksekken, bedenlerinden memnun olan çocukların arkadaşlık ve sosyal etkileşim puanları daha yüksek bulunmuştur. Bu bulgular, çocukların beden algısının akran ilişkilerini doğrudan etkilediğini ve bedeninden hoşnut olmayan çocukların zorbalık ve sosyal dışlanma gibi olumsuz deneyimlere daha yatkın olabileceğini düşündürmektedir. Ayrıca, beden algısının akran ilişkilerindeki bu etkiyi anlamlı düzeyde yordamaktadır; beden memnuniyeti, akran ilişkileri değişkeninin %4'ünü açıklamaktadır.

Öneriler

Bu araştırmada, okul öncesi dönemdeki çocukların beden algısı ile akran ilişkileri arasındaki ilişkiyi inceleyen bulgular, erken çocukluk döneminde beden algısının sosyal gelişimle yakından bağlantılı olduğunu göstermektedir. Bu kapsamda, araştırma bulgularına dayanarak şu öneriler sunulabilir:

Okul öncesi kurumlarında beden algısı ve akran ilişkilerini destekleyen sosyal gelişim programları uygulanmalıdır. Çocuklara erken yaşlardan itibaren beden farkındalığı ve olumlu beden algısı kazandıracak etkinlikler sunulmalıdır.

Ebeveynlerin çocukların beden algısı ve akran ilişkileri üzerindeki etkilerini fark etmelerini sağlamak amacıyla bilinçlendirme seminerleri ve atölyeler düzenlenmelidir. Çocukların ev ortamında olumlu beden algısı geliştirmelerine destek olmak için ebeveynlere rehberlik hizmetleri sunulmalıdır.

Okul öncesi öğretmenleri için beden algısı, akran ilişkileri ve sosyal kabul üzerine hizmet içi eğitim programları düzenlenmelidir. Öğretmenler, akran zorbalığı ve sosyal dışlanmayı fark edebilmek için çocukların sosyal etkileşimlerini yakından gözlemlemelidir.

Arkadaşlık ve olumlu etkileşim becerilerini geliştirmek amacıyla akran destek programları uygulanmalıdır. Akranlar arasında olumlu geri bildirim ve empatiyi geliştirmek için eğitim ortamlarına destekleyici etkinlikler entegre edilmelidir.

Medyanın çocukların beden algısı üzerindeki etkisini azaltmaya yönelik medya okuryazarlığı programları okul öncesi eğitim programlarına dahil edilmelidir. Çocukların medya içerikleri konusunda öğretmenlerin ve ebeveynlerin bilinçlendirilmesi sağlanmalıdır.

Beden algısı ve akran ilişkileri arasındaki ilişkinin uzun vadeli etkilerini inceleyen boylamsal çalışmalar yapılmalıdır. Okul öncesi dönemde beden algısını ve sosyal gelişimi destekleyen politikalar geliştirilmeli ve uygulamaya konulmalıdır. Bu öneriler, çocukların beden algısının ve akran ilişkilerinin olumlu yönde gelişmesini desteklemeye yöneliktir. İleri araştırmalar, bu faktörlerin daha derinlemesine incelenmesine katkı sağlayabilir.

Katkıda Bulunanlar

Bu makaleye katkı sağlayan herhangi bir kişi veya kurum bulunmamaktadır.

Etik Kurul Onay Bilgileri

Bu araştırma için Çağ Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nun 06.05.2024 tarihli ve E-81570533-044-2400003674 sayılı kararı ile etik kurul onayı alınmıştır. Veri toplama işlemi öncesinde Mersin İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nden araştırma izin onayları alınmış olup, veriler Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı özel ve devlet anaokullarından ve anasınıflarından toplanmıştır.

Çıkar Çatışması

Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Finansal Destek

Bu çalışma kapsamında herhangi bir finansal destek alınmamıştır.

Yazar Katkıları

İlker Altun çalışmaya %50, Mustafa Kale %30, Soner Çakmak ise %20 oranında katkı sağlamıştır. Tüm yazarlar makalenin son halini okumuş ve onaylamıştır.

Kaynakça

- Ata, A., Vural, A., & Keskin, F. (2014). Beden algısı ve obezite. *Ankara Medical Journal*, 14(3), 87-94. <https://doi.org/10.17098/amj.02494>
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Prentice-Hall.
- Boivin, M., & Hymel, S. (1997). Peer experiences and social self-perceptions: A sequential model. *Developmental Psychology*, 33(1), 135-145. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.33.1.135>
- Bornstein, M. H. (2002). Parenting infants. In M. H. Bornstein (Ed.), *Handbook of parenting: Children and parenting* (2nd ed., Vol. 1, pp. 3-43). Lawrence Erlbaum Associates.
- Can, A. (2019). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi* (8. baskı). Pegem Akademi.
- Cash, T. F., Phillips, K. A., Santos, M. T., & Hrabosky, J. I. (2004). Measuring "negative body image": Validation of the body image disturbance questionnaire in a nonclinical population. *Body Image*, 1(4), 363-372. <https://doi.org/10.1016/j.bodyim.2004.10.001>
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2002). *Research methods in education* (5th ed.). Routledge.
- Collins, M. E. (1991). Body figure perceptions and preferences among preadolescent children. *International Journal of Eating Disorders*, 10(2), 199-208. [https://doi.org/10.1002/1098-108X\(199103\)10:2](https://doi.org/10.1002/1098-108X(199103)10:2)
- Coyne, S. M., Davis, E. J., & Warburton, W. (2021). Media and body image development in childhood. *Pediatrics*, 147(1), e2020046821. <https://doi.org/10.1542/peds.2020-046821>
- Davison, K. K., & Birch, L. L. (2001). Childhood overweight: A contextual model and recommendations for future research. *Obesity Reviews*, 2(3), 159-171. <https://doi.org/10.1046/j.1467-789x.2001.00036.x>
- Desforges, C., & Abouchaar, A. (2003). *The impact of parental involvement, parental support and family education on pupil achievement and adjustment: A literature review*. DfES Research Report 433.
- Fabes, R. A., Martin, C. L., Hanish, L. D., Anders, M. C., & Madden-Derdich, D. A. (2019). Gender and social development in early childhood. *Annual Review of Developmental Psychology*, 1(1), 205-232. <https://doi.org/10.1146/annurev-devpsych-121318-085031>
- Fraenkel, J. R., & Wallen, N. E. (2006). *How to design and evaluate research in education* (6th ed.). McGraw-Hill.
- Grabe, S., & Hyde, J. S. (2006). Ethnicity and body dissatisfaction among women in the United States: A meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 132(4), 622-640. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.132.4.622>
- Grogan, S. (2021). *Body image: Understanding body dissatisfaction in men, women, and children* (4th ed.). Routledge.
- Gülay, H. (2009). Okul öncesi dönemde akran ilişkileri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(22), 82-93. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/857167>
- Gümüş, M., Kale, M., & Çakmak, S. (2022). Ebeveynlerin sosyal görünüş kaygı düzeylerine göre çocuklarının sosyal görünüşleri ile ilgili tutum ve davranış farklılıkları. *Çukurova Medical Journal*, 47(3), 1197-1209. <https://doi.org/10.17826/cumj.1131420>
- Harrist, A. W., & Bradley, K. D. (2020). The development of body image in early childhood. In J. J. Arnett (Ed.), *Encyclopedia of Child and Adolescent Development* (pp.1-10). Wiley. <https://doi.org/10.1002/9781119171492.wecad486>
- Jansen, P. W., Verlinden, M., Domisse-van Berkel, A., Mieloo, C. L., van der Ende, J., Veenstra, R., & Tiemeier, H. (2021). Body dissatisfaction and peer victimization in children: A prospective cohort study. *Body Image*, 36, 14-22. <https://doi.org/10.1016/j.bodyim.2020.10.004>
- Kağıtçıbaşı, Ç., Sunar, D., & Bekman, S. (2000). *Türkiye’de erken çocukluk gelişimi ekolojik, kültürel ve ailesel bağlamda çocuk gelişimi*. Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Kağıtçıbaşı, Ç., Usköl, A., & Uzun, E. (2000). *Kültürel psikoloji: Kültür bağlamında insan ve aile*. Evrim Yayınları.
- Kail, R. V. (2012). *Children and their development* (6th ed.). Pearson.
- Kale, M., Hurşidi, S., & Karaboğa, A. B. (2021). Okul öncesi dönemde beden algısı. *OPUS International Journal of Society Researches*, 17(34), 1408-1435. <https://doi.org/10.26466/opus.829749>
- Kale, M., Kaya, M. T., Deretarla-Gül, E., & Çakmak, S. (2024). Body Image and Body Satisfaction in Early Childhood. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 53(1), 45-62. <https://doi.org/10.14812/cuefd.1415720>
- Kanmaz, T., & Şahin, F. T. (2022). Okul öncesinde akran ilişkileri ölçeği ebeveyn ve öğretmen formlarının geliştirilmesi. *Turkish Studies - Educational Sciences*, 17(3), 1105-1124. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.55791>

- Leaper, C. (2021). Gender development and peer relations in early childhood. In H. E. Fitzgerald (Ed.), *Handbook of children's peer relations* (2nd ed., pp. 189-205). Routledge.
- Martin, C. L., & Fabes, R. A. (2001). The stability and consequences of young children's same-sex peer interactions. *Developmental Psychology*, 37(3), 431-446. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.37.3.431>
- Martin, C. L., & Ruble, D. N. (2010). Patterns of gender development. *Annual Review of Psychology*, 61(1), 353-381. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.093008.100511>
- Metin-Aslan, Ö., & Tuğrul, B. (2013). Anaokuluna devam eden çocukların oyun davranışları ve oyunlarında ortaya çıkan zorbalık davranışlarının incelenmesi. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 13, 27-41. <https://www.academia.edu/download/31252455/ozgemetinakdeniz.pdf>
- Musher-Eizenman, D. R., Holub, S. C., Barnhart Miller, A., Goldstein, S. E., & Edwards-Leeper, L. (2004). Body size stigmatization in preschool children: The role of control attributions. *Journal of Pediatric Psychology*, 29(8), 613-620. <https://doi.org/10.1093/jpepsy/jsh063>
- Neves, C. M., Cipriani, F. M., Meireles, J. F. F., Morgado, F. F. R., & Ferreira, M. E. C. (2017). Body image in childhood: An integrative literature review. *Revista Paulista de Pediatria*, 35(3), 331-339. <https://doi.org/10.1590/1984-0462;2017;35;3;00002>
- Oral, B., & Çoban, A. (2020). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Özdemir, A., & Yalçın, S. (2023). Okul öncesi dönemde beden algısı ve akran ilişkileri arasındaki ilişki. *Eğitim ve Bilim*, 48(214), 123-138. <https://doi.org/10.15390/EB.2023.12068>
- Rodgers, R. F., Slater, A., Gordon, C. S., McLean, S. A., Jarman, H. K., & Paxton, S. J. (2021). A biopsychosocial model of body image concerns and disordered eating in early childhood. *Body Image*, 37, 1-10. <https://doi.org/10.1016/j.bodyim.2021.02.003>
- Schilder, P. (1950). *The image and appearance of the human body*. International Universities Press.
- Seçer, İ. (2015). *Psikolojik test geliştirme ve uyarlama süreci: SPSS ve LISREL uygulamaları*. Anı Yayıncılık.
- Seçer, Z. (2015). Anne eğitim düzeyinin okul öncesi çocuklarının sosyal becerileri üzerindeki etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 40(181), 95-108. <https://doi.org/10.15390/EB.2015.3880>
- Shapka, J. D., & Keating, D. P. (2005). Structure and change in self-concept during adolescence. *Canadian Journal of Behavioural Science*, 37(2), 83-96. <https://doi.org/10.1037/h0087247>
- Shroff, H., & Thompson, J. K. (2006). Peer influences, body-image dissatisfaction, eating dysfunction and self-esteem in adolescent girls. *Journal of Health Psychology*, 11(4), 533-551. <https://doi.org/10.1177/1359105306065015>
- Slater, A., & Tiggemann, M. (2016). Little girls in a grown-up world: The impact of media exposure on young girls' body image. *Body Image*, 18, 19-22. <https://doi.org/10.1016/j.bodyim.2016.04.004>
- Slater, A., & Tiggemann, M. (2016). Media exposure, body dissatisfaction, and disordered eating in middle-aged women. *Psychology of Women Quarterly*, 40(3), 370-383. <https://doi.org/10.1177/0361684316635528>
- Smolak, L. (2004). Body image in children and adolescents: Where do we go from here? *Body Image*, 1(1), 15-28. [https://doi.org/10.1016/S1740-1445\(03\)00008-1](https://doi.org/10.1016/S1740-1445(03)00008-1)
- Smolak, L. (2020). *Early body image development: A lifespan perspective*. Cambridge University Press.
- Tabachnick, B. G., Fidell, L. S., & Ullman, J. B. (2013). *Using multivariate statistics* (6th ed.). Pearson.
- Talu, E. (2020). Ergenlerde beden imajı algısının kimlik gelişimi sürecine etkisi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(2), 1116-1135. <https://doi.org/10.17679/inuefd.762094>
- Tatangelo, G., & McCabe, M. (2016). Development and validation of the Parent's Influence on Children's Body Image and Eating (PICBIE) questionnaire. *Body Image*, 16, 110-120. <https://doi.org/10.1016/j.bodyim.2016.01.002>
- Tatangelo, G., & Ricciardelli, L. A. (2017). A qualitative study of preschool children's body image: Gendered ideals and sociocultural influences. *Body Image*, 22, 22-30. <https://doi.org/10.1016/j.bodyim.2017.05.002>
- Tatangelo, G., McCabe, M., & Mellor, D. (2016). Body dissatisfaction and body change behaviors in preschool children. *Body Image*, 18, 19-22. <https://doi.org/10.1016/j.bodyim.2016.04.007>
- Tatangelo, G., McCabe, M., & Mellor, D. (2017). Preschool children's body dissatisfaction: A systematic review. *Body Image*, 21, 45-58. <https://doi.org/10.1016/j.bodyim.2017.02.002>
- Tatangelo, G., McCabe, M., & Mellor, D. (2017). The influence of gender, BMI and body dissatisfaction on children's body image: A systematic review. *Body Image*, 20, 76-110. <https://doi.org/10.1016/j.bodyim.2017.01.002>

- Tiggemann, M. (2005). Television and adolescent body image: The role of program content and viewing motivation. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 24(3), 361-381. <https://doi.org/10.1521/jscp.24.3.361.65623>
- Tremblay, L., & Lousin, T. (2017). Predicting early body image concerns in children: Contributions of parental behavioral and psychological control and child temperament. *Body Image*, 20, 101-109. <https://doi.org/10.1016/j.bodyim.2016.11.005>
- Zarbatany, L., McDougall, P., & Hymel, S. (2000). Gender differences in group selection and group socialization in early adolescence. *Child Development*, 71(5), 1225-1239. <https://doi.org/10.1111/1467-8624.00226>

Extended Abstract / Genişletilmiş Özet

Introduction

Body image is a complex and multifaceted concept encompassing how individuals perceive and feel about their physical appearance. Within the context of peer relationships, body image plays a critical role in shaping interactions and influencing self-esteem. For children, body image involves perceptions of their own and their peers' bodies, which in turn affect peer relationships (Kale et al., 2021). A positive body image enhances children's self-confidence, social connections, and overall life quality, whereas a negative body image can lead to low self-esteem and unhealthy lifestyle choices. Social emphasis on beauty standards, combined with media portrayals of idealized bodies, may foster unrealistic comparisons, leading children to experience pressure to conform to certain body types, with adverse mental health consequences.

Peer feedback can significantly impact body image, with positive reinforcement bolstering self-esteem, while negative feedback may lead to stress and self-doubt. Children who feel accepted by peers are more likely to develop a positive body image and higher levels of socialization, whereas those experiencing rejection or bullying may internalize negative attitudes about their bodies, harming self-perception. Thus, fostering an inclusive peer environment is essential for promoting healthy body image among children. This study aims to explore the relationship between body image and peer relationships among preschool children, examining various demographic and sociocultural factors.

The research question guiding this study is: How does the relationship between body image and peer relationships in preschool children vary according to different variables? This study is important for understanding how physical attributes prominent in early bullying behaviors socially impact children. The literature reveals that body image formation is influenced by multiple factors, including family, culture, gender, media, and peer relationships (Eray et al., 2022; Gümüş et al., 2022).

The study has certain limitations: it is restricted to preschool children aged 4 to 6 in all districts of Mersin, limited to the scales used, and relies on teacher-reported peer relationship measures. It assumes that the sample represents the population, with all child participants providing voluntary and sincere responses.

Method

This study, which investigates the relationship between body image and peer relationships in preschool children, employs a survey-based quantitative research model. Survey studies allow inferences based on the distribution of responses from large samples (Fraenkel & Wallen, 2006), commonly used in social sciences for broad population insights (Can, 2019). This study, as a correlational survey model, aims to examine if variables change together and the nature of this relationship (Cohen et al., 2002).

Appropriate scales were selected to align with both the research topic and model, addressing the study's hypotheses. In addition to primary data from scales, the theoretical framework was formed through a literature review. Data analysis was conducted using SPSS 25, and parametric tests were selected due to normal distribution findings. Analysis techniques included ANOVA, independent samples t-test, simple linear regression, multiple linear regression, and simple correlation.

Informed consent was obtained for all data, as detailed in Appendix A. Permission to use the Preschool Peer Relationships Scale-Teacher Form was also obtained and provided in Appendix B, along with all relevant approvals and ethical considerations. During data collection, conditions were optimized for children's comfort, with age-appropriate furniture, a controlled room temperature, and a distraction-free environment.

The study population comprises preschool children aged 4 to 6, with a sample of 152 children attending public and private preschools in Mersin. A pre-study power analysis determined a minimum sample size of 77, using a mean effect size ($r = 0.3$), a 5% error margin ($\alpha = 0.05$), and an 85% statistical power ($1-\beta = 0.85$). The final sample included 152 children, with data obtained from both them and their teachers.

Children's participation required parental consent, and the data collection process was explained in an age-appropriate manner. Only children without cognitive or perceptual impairments were included. Confidentiality was assured in both the consent form and verbal instructions to parents. For detailed permissions and ethical clearances, refer to Appendices A-H.

Result and Discussion

In this study, it was found that age and gender did not significantly impact peer relationships or body image among children. While age progression did not significantly enhance peer relationships, this finding aligns with some studies suggesting that age does not create notable differences in social skills during the preschool period (Boivin & Hymel, 1997). However, other studies like Fabes and Martin (2001) suggest that older children possess more advanced social skills,

influencing peer relationships. The lack of significant age differences in this study may be attributed to the critical nature of the preschool period for social development, where children's social skills are still developing.

Regarding gender, no significant differences were found in peer relationships or body image, which parallels Shapka and Keating's (2005) research indicating that gender does not notably impact peer relationships in preschool. Conversely, other research suggests some gendered preferences, such as boys being more competitive and girls more cooperative (Zarbatany et al., 2000). Studies on body image show that boys may prefer larger bodies, while girls lean towards a thinner ideal (Kale et al., 2024), but such differences were not observed here, possibly due to cultural factors, media influence, or incomplete development of gender roles.

Parental education, particularly maternal education level, significantly impacted children's peer relationships. Children with more educated mothers scored higher on peer relationship scales. This may be because educated mothers provide more social and emotional support, fostering skills for healthy relationships (Bornstein, 2002; Seer, 2015). Educated mothers are often more knowledgeable about child development and use effective strategies to nurture empathy, cooperation, and sharing in their children, supporting social development through enriched experiences (Desforges & Abouchaar, 2003).

Paternal education level also influenced peer relationships, with children of fathers with higher education exhibiting better peer relationships. This finding aligns with Kağıtçıbaşı (2000), who noted that parents' education impacts their child-rearing approaches, offering more support that enhances children's social skills.

Body Mass Index (BMI) was found to influence peer relationships and body image. Children with lower or normal BMI had better peer relationships, consistent with findings from Davison and Birch (2001) that overweight children face higher risks of social exclusion and bullying. Similarly, children with lower or normal BMI were more satisfied with their body image, while overweight children expressed a desire for a slimmer body, reflecting findings by Grabe and Hyde (2006) on the impact of social interactions and media on body image.

Analysis showed significant associations between body satisfaction and dimensions of peer relationships. Children with lower body satisfaction scored higher in bullying and victim dimensions and lower in friendship and interaction, supporting Tiggemann's (2005) findings that low body satisfaction correlates with social relationship difficulties and bullying tendencies.

Regression analyses indicated that peer relationships significantly predicted body image ($p = 0.022 < 0.05$), explaining 4% of the variance in body image. This suggests that positive peer relationships enhance children's body image, as supported by Shroff and Thompson (2006), who noted the role of social feedback in shaping body image. However, desired body image and body satisfaction did not directly predict peer relationships, contrasting with studies like Smolak (2004), which highlighted body satisfaction as a factor in social interactions. The current study suggests that due to the developmental stage, body image may not yet be a strong determinant in social relationships.

Overall, this study contributes valuable insights into the complex relationships between peer relationships and body image in preschool children, highlighting the significance of parental education and BMI while showing limited impacts from age and gender. The predictive role of peer relationships on body image opens discussions for future research on developmental influences during early childhood.